

Mlap: Bible for 1 Peter, Philemon, Philippians

Formatted for Translators

©2022 Wycliffe Associates

Released under a Creative Commons Attribution-ShareAlike 4.0 International License.

Bible Text: The English Unlocked Literal Bible (ULB)

©2017 Wycliffe Associates

Available at <https://bibleineverylanguage.org/translations>

The English Unlocked Literal Bible is based on the unfoldingWord® Literal Text, CC BY-SA 4.0. The original work of the unfoldingWord® Literal Text is available at <https://unfoldingword.bible/ult/>.

The ULB is licensed under the Creative Commons Attribution-ShareAlike 4.0 International License.

Notes: English ULB Translation Notes

©2017 Wycliffe Associates

Available at <https://bibleineverylanguage.org/translations>

The English ULB Translation Notes is based on the unfoldingWord translationNotes, under CC BY-SA 4.0. The original unfoldingWord work is available at <https://unfoldingword.bible/utn>.

The ULB Notes is licensed under the Creative Commons Attribution-ShareAlike 4.0 International License.

To view a copy of the CC BY-SA 4.0 license visit <http://creativecommons.org/licenses/by-sa/4.0/>

Below is a human-readable summary of (and not a substitute for) the license.

You are free to:

- Share — copy and redistribute the material in any medium or format.
- Adapt — remix, transform, and build upon the material for any purpose, even commercially.

The licensor cannot revoke these freedoms as long as you follow the license terms.

Under the following conditions:

- Attribution — You must attribute the work as follows: "Original work available at <https://BibleInEveryLanguage.org>." Attribution statements in derivative works should not in any way suggest that we endorse you or your use of this work.
- ShareAlike — If you remix, transform, or build upon the material, you must distribute your contributions under the same license as the original.
- No additional restrictions — You may not apply legal terms or technological measures that legally restrict others from doing anything the license permits.

Notices:

You do not have to comply with the license for elements of the material in the public domain or where your use is permitted by an applicable exception or limitation.

No warranties are given. The license may not give you all of the permissions necessary for your intended use. For example, other rights such as publicity, privacy, or moral rights may limit how you use the material.

Philippians

Chapter 1

¹Pende sik sana Paulus ndene Timotius ei, kit mot du kiki blarang de, nde ngtendui sru debui blrong klraut ei mot du kiki du de kit mai sana yande kado nde yana Filipi ndene pende nge tendui yakam bui ibe blrung yamse kitmot ibe blrang: ²Ngwalra nggum wauw ndene abam debui klraut walri yai bambude sik sama, yai bambu de yom nang de, nde ne du aka kiki blrang de kwai wok tgwot de nom maise kom nang! (Kit Klrum Wai Ndene Deuwui Paulus Rede Ibe Blrung Nde Yana Bambu De Filipi Nana)³Nga Paulus Klrum wai kkabe wising walri yai bambudenana ngalre kuyap-kuyap ngam de duiduing kom nang sne. ⁴Ngam de dewui kuyam-kuyam nga debwi yakai mailtre. ⁵Nde tangse kblri tendui yam sana yande kom nang lre tikde tim debui mailre sarak dem keka tote walri sam ku yam piyamung de se tikde yam sewalrom datum penda syudene. ⁶Nga tanang sige se de buimaise yang pende no nom the yande kadoya teme dem da lrom ku yamse walrom de plradomde nang sana du kiki blrong nang kabe.⁷Mota tme da tum nga lre trade kalrik kabe dong kokde kom nang tangse. Kom nang nget tendui kabe ngamde debui maise dauw the maning nga kwangwui sana duing tang ngamde debui maise dauw the maning nga kwangwui sana duing tang se nga tik daku de inyom ngekse ndene de bui dmu tikde kabe walri sam klraut ne, kom nang mota remoi klrem tide andwa kbalri sru se tendui yam se ngam bei pende nom maine mai blrong nom sangrang de kindim walri yai bam bu de nom tang se. ⁸Walri yai bambu de pende nom nga muisui kabe mota tong nom ne, ndese ngam de dui duing kom nang nge tendui klrum maise du kiki blrong de kit maise.⁹Kabe ta ngam de deuwui: ngalra kitklrum ngamde danggaine namang-namang ei, nde nom bei ing se bit datu ndene ngeten dui ing kabe bit. ¹⁰Nda sugu kom nang kit selruk de kowoi sano pyam yande dauw de: nam sana se sen syup tim kom de debui mai bu se lruk nde ne kong kwa kuituik klraut lre ende ku kiki blrong ndu nom de ku no plra lra dom denang sana, yanside. ¹¹Ndene kabe dede sing nde nom bei sige-sige walri dauwde tanang du ei de ne lruwe de kindim de ndene sek tung gweng yande walri du yai bam bu de nam sungwong ne. (Tim Debui Paulus Lre Timotius Ne Mot Da Tom De Walri Sam Kba Lri Plrok Denang)¹²Aka-sat, dem-debui yap, ngam duduind kom nang sunum denang nam sana pyam yande mota lremoi datum ngam nana yande nom moto titdem tui de walri sam kbarlri. ¹³Nde sgu ta ngetendui yeuw sru nde yana bombu de Filipi nde ne nge tedui sru-ki nini snum datum tanang nga kwangwui maise kiki blaong du de walri kbalri tang se. ¹⁴Bambu tmung kalri aka-sat dem-debui walri pga tendui de yande snum dem rem tuim de sekkeng-duduik pende yai bam bude sne sana tangse nga kwangwui nana gut de, remoi da tu dong kok de sektik penda kaku walri kblri walri yai de nga menep kwa tra datu.¹⁵Tanangse, kabe sruki-sruki yapende walri sam kblri kiki blrong du de, nde tangse swala ri-ri ndene kunalra tik ktuik, nomba pende nom tangse yande nom duduind dauw. ¹⁶Namtang yande dui duing dauw de qpu plrok de-nde tangse klram tang sana se nomnang snum pende nga sip telreng de sne pende walri sam kbalri sana. ^{17¹⁸}Nde ei sana pyam nom de sige? yande nom tanang ya pende ta nom bei kit kablri sana dai, dauw de nom bei duing yatei-yatei kalrik snum eide dui duing dauw de kiki blrongdulre pendatong de, nde ne num but ya pende nga yakai. Ya, ndene nga kado snang se yaka yakai ei. ¹⁹Ndetang se nga snum yam se nom mai lre deuw-deuw kom de nde ne to buk de umme kiki wblrang dune, sana pyom yande mota lremoi ngam nana ndetang sana se kabe lremoi daku walri sam kbalri se.²⁰Dong kok yan kbalri pendeta nga lre trade yamse tanang se meusut kwa tra. Wai se nga dong kok de trade pende de-de sing de nde kiki blrong du, nom kalrik se pen dusyude nde ne senengse, maiblrang mai lre ngam de senyup tim dauw walri maise yakwa kaika. ²¹Nde tang se agam kpu, walri pende kiki blrong du ndene kaika pende mie ne plra tumde.²²Kado nomba, ndese nga nom the walri senyup tim mai sana ne, nomde sige nga kado kbalri walri sam sige ei. nde ne kande yande nomba nga kowoi, nga kwa snum.²³Nga kikidik de yam se namung yande kowoi. Duing ngam de ya pende kei sne yam tanang se dauw.²⁴Kado nomba, kom kpu kado kit sam tanang se nolre nga lruk de walri sen syup mai ne kabe.²⁵Nombei yang de pende ne, nga snum kado konok nom bei tedui yamse kom nang ei nge ten dui nde tim ne walri sam kba lri nom nde ne de bui mai yakai ei debui walri pga maisne. ²⁶Nde nom se nga tantbe iwtode kom sne, nde se ngam de de bui tik de ka betba datu nomde du kiki blrong mai sne ngam tang se. ²⁷Nde nom tang sana se, walri pende nomde kit sam yande dauwde sam kupu kabalri kiki blrong du nde nom tantbe nga kising de nde ne tgu de ngam bei de nang, nde ne kwande ya kwa plra srem dui, nga yang de mota tasing pende kom nang nenah de wising se tbung de tendui-tendui yam se debui pga sam walri kba lri nom sik sana.²⁸Kwa buep kom nang yatei-yatei semurwe de sru tang palra wai-wai ei de nana, nde tang sana se yapende kabe ta lrip yam ngui tuik de nang sana nom nang, nde se seswai denang nde kom nang, nde ne lrip yam pende dai yai bambu de nom sik sana kabe. ²⁹Nde se nom kpu kiki blrong du kom nang mota nde mai blrong ngap de nom the kuituik de nom se su-su bu se uit pende yai

Chapter 1

bam bude ne, nomba nom the srak the tim debui iseng eide nom tang sana se.³⁰ Ya pende nom sanase komnang komnang debui tendui tikde walrong lruik-walrong Lruik yande tendui yam sana kalrik yande komnang penemtide (Penem remtide) Nga Lre tungwengde, ndene yande pendasyude komnang tasingde nga maning kabe tim debui srakde wet datu.

Chapter 2

(Kunalra Kikiblrong Du Nom Karlikese) ¹Ndese pende, kiki blrong du nemai sanatangse yapende debui maisana Lre motde kwaseplrum, nenem krum, tendui demaise umme, krum yande hangde, ndene ngwalra krum eide debui mai sana. ²Teme-a walri nom komde nenem yakai maine nde ei tendui debui tendui kinalra se, selrukde tba krum yande sring tenduyam' tendui dene Lremoi nang sana walri umme maine, ndene tenduide tap ne. ³Ya kwa plrok sana pyam dai nang kalrik sana swalra ri-ri yande debui bambude tetrade yakaibambude yande sige kamangse; ndese nde ei debui iwa-iwa se-se, nolre duingde su mini ngetendui mie tmung ne duing, nomde sensyup nana mie tmung ne yakwa duing. ⁴Yakwa the buitu-buitu sana komnangde duing nu maisana lrwe klrem tide duing sensyup tim komde sungwongne ndese nomtbe duiduing yande su mini nana. ⁵Neuya kinalra pende kabe nde komnang maisana, sana pyam kalrik sana nomtbe nomai sana kado lruk tbemo du trang kiki blrong nolre, yande nomtbe nolre lrude mini-mini walri yai bambude, no yakwa duingde lruk walri yai mini nana nombei walri yai bambude nomtbe kalriksana ndese no mata snum walri yai nonde mie syup no kado lruk de nenglrik nom sungwong ne-ya. ⁶Waise iwotde, nolre smut dem komde sensyup tim nomde kwa knendi de lruk sana-sana ndenom kipbu kitsmutse sen syup tim nana yomdese waise kado wising kip bu-kit smut se-ya ndese tendui yam the, yo ya pende sen syup timde nde ei sen syup timde mie sup se kado wising, nde maisana kusud nom suu sensyup timde mie sup kalrik, nomde debui iwa iwase nde ei keng dukse yamse kaika, nde nomne kaikade balangne tagak demkomde dine. ⁸Nde tang sanase numbut nendi ngek, kabe tang walri yai bambude no kit nat dem kom nom sne ndene kit dauw smut demkim nom sne nomde syui pende balrang se ngetendui syui kabe. ¹⁰Ndese dutrang nomde syui maine, tendui dene tengwuim-tengwuim nglruimuk dalrum, dauwse yande pende nde kowut maisana, yande pende ku-map sana, nomtbe kalrik yande pende ku-map mut sana. ¹¹Ndene tendui-tendui de mai blrop nase u-wa tanang kiki blrong du pende nom suu bambude kabe walri yai, yakambui bambude walri yai nom kabe!(Yambu Walri Yaide Kebalri Yomnang Maise) ¹²Nde Tangsanase yapende, Aka-sat, dem-debui yap ngamde yande debui krum, sana kalrik the komnang kune-kenese keng duk nga yakwa buep kumaine nga kado tendui yamse komnang maise, tanang-tanangse pendasyude nde the nga kwa komnang eide kit kbalri komnang walride nang sana-a-sesmut nde nombei metep ndene pelri eise. ¹³Ndese, walri yaino yande kbalri nde komnang maisana, dauw ndenom dui-duingde nolre nomse ndenom tikde kebalri sana yande nom nomde debui mai swot denang sana. ¹⁴Plrok denang sana ngetendui ndenom yakwa tba mini ei walri kebalri yande nom kebalri mini kwa tba. ¹⁵Ndese komnang kng yakwa digit lre lrot ndene walruk naning, komnang nde the kalrik duyap-duyap walri yai yande ya kwa temoi nde inyom-inyom sikse trong wode yande tekwem sana ndene pendasyui denana,ndetang sanase komnang mai blrong ngapde nde sanalre nomnang nomkalri the maibrong ngapde ku-map nana. ¹⁶Kit nemamse-se lruk walri sam klraut nana ndese kiki blrong de ku pende nom nana, nga lruk demdui de mini sam sana maiblrong dauwde nde nomne nga yakwa kap slradu nombei nde moising maising se ndene kebalri dong eise ndenombei kwa moising-moising. ¹⁷Tendui kitsemope king nga yamse matapeking ndenom kalrik king pendende kit dauw wai nde balrang sana wai sagi kit sam dauw ndene kit walri kebalri debui pga mainana yamde, nga debui yakai ei ndene nga m-ngam eibe nombei komnang ngetendui. ¹⁸Nde tmung ei nomtbe komnang, nombei tang seduk yande tendui yamde, nga-ngam ndene yakai se-se tendui-tendui yamse nde nombei ngam snana.(Yambu Paulus Lre Motdatomde Timotius Ndene Epafroditus) ¹⁹Nommaise yai maiblrong du, nga duing de kabe katbe motlrak datu wabui kingde Timotius nomnana ngalre nomne nga debui mai iwade swotdatu nde tangse sanase kabe tasing numbut ruirumde komnang. ²⁰Nde nomtangse, nga kwalrukde tba suu mini nom kalrik ndeno, yande nombei debui iwade nemne duing the nomde walri manise-manide ²¹Yande tangse, yande mini daise kit smut duing-duing sensyup tim nomde nana sengwang-a, nomba mie tmung ne dui-duing nangsana kiki blrong du de yase. ²²Nomkalrik sanase komnang snum, Timotius mota kit telreng nangse sensyup tim syui balrangse, no-yande walri samke balri nga-ngwok denang tendui yamse ngam bei ndetangse ngatitude walri kebalri sam klraut ndenom kalrik sana tangse kengde du tendude kengde inyit nekeng de krlong de the kalrikse. ²³Nde tangse pende, ngs debui tendui tinde motdatude no katbe mota nga snum datu sana pyam sring yande kadoya rlemoi dalrum nde nombei ngamne. ²⁴Ndene nga sige ei syup pende yai bambude ta, nomse nga tubuip tim nomtbe kadoya katbe plradu nga pende mitnana. ²⁵Kado Nde the, ngamde kinalra duing nomtbe momotdem tu, Epafroditus nomsnemo. No yapende me sgig meika ngamde, andwa walri kebalri sam klraut se nge ngwok dengambei, ndeno nomtbe suu yande wawuilde kbesingde nomnang snana ndene yande ngengwok de ngamde dui-duing se. ²⁶Ndetangse, no tanangse krum dui duingse komnang ngetendui ndene tanangse lrek lruik se debui iwa ei ndetangse komnang tasing de sige no snise. ²⁷Tanang pyamse, minana no ndetbe senisana yamse ide kaikase, nomba walri yai bambude telreng de kom walri krum nomnsne ndene kwa the nom, nana sungwong-a kwa, nde nomtbe pende nga wawuilde sitim maisne kwa tuimse-tuimsedu duk. ²⁸Nde

tangse yapende, nga remoi dang kangde dui-duing motdem duide nangsana tantbe nomnana, nde tangse komnang tikde nenem yakai walri nde sikse pang klrumdi denang tantbe, ndene lrip yamse tobuk nde ei rek ruik sana kunalra.²⁹ Kit balrang nese kuituik Epafroditus nomyai bambude maine nombe sedede sing nenemyakai walri mailre ndene kit sekong dauwse srukisruki yande kalrik denom.³⁰ Nde the kalrik no ide yamse kaika sedo nde the walri kebalri kiki blrong dudesikse; no nde walride pna datom nomde walri debui lrap waisagi kalrikse yalru tobuk de yande kwa lruk komnang se tik klremdi pende nom nana ndene sekeng nomsne.

Chapter 3

(Kiki Blrong Du Yande Mie Tmung Nese) ¹Ide Yamse, aka-sat, dem-debui ngamde, nenem yakai ei yai bambude mainana, nga numbut nendi king kwa kiklrik denang sana tantbe walri sam-sam klraut yande tendui yamsana pende komnang sne ndetangse sam ndenom kado komnang yeuw se knok. ²Wenggeng eise undwo-undwo de mie ku lrede, wenggeng ei se tang isi klapa kip kalrong de mie ku rlede, ndene wengeng ei se the nomnang de mie kulrede yande sup bungsete tongde seni nana. ³Ndese ngamnang pende sruki-sruki sup bung yande momlaide yande kit kokong iku mang eide walri yai bambude nommaine walrong lruk ei du kiki blrongne, ndene yande nukuituik de kit kwakong pende mini-mini yande senitimne. ⁴Nde the tanang se kit kakongde wai kwa tongwo nde a yakai eita pende kitbat mini-mini yande sensyup timnana, bambu pyam the nga. ⁵Nga sup bungde pende ku kit nendi ngetendu kit nendise bonup senang lrik (Delapan), tang Israel tanang, nde sikse tang Benyamin, sru Ibrani yande nomde numbut pen Ibrani. Tang dukde dimutri Taurat, nga yapende sru Farisi. ⁶Yakai dgase kitsam sukwande mainana, nga yapende numbut nendi se iwotde ibe blrung nana, ndene kitdauw mini maise kuse dmu trui Taurat nekengde, nga digit lrede kwa lrot (Kwa mai Sing) ⁷Kado nomtbeta, ngetendui kit ut yande minana drang bambude kado ngam kiti, pende suide ngalre duingde nga syu lrip mo lri kane yande sikse kiki blrong tangse. ⁸Tanangse, ngetendui kit ut ngalre duingde lrip mo beseng (Lrip mo lri kune) Mo iwat waise nombei mie syup sesnum kabe du kiki blrong, ngamde yai bambude, yande bambu dga pyamta sana pyam mini dai siksana dai. Pende no kiki du tangse, nga mota buep ngetendui nom nde tangse ngetendui yapende pendasyude duingde trade nasrok! Nde nomse nga kabe mo tgut daku kiki blrong du. ⁹Ngamde mie syup ndemaine tgude kiki blrongdu ei kwa the dawwde maine yande nomde sensyup timde siksana butuise nga yande tgudakude dumu trui taurat siksana, nomba yande plraratumde kbesing de debui pga maisana lre kiki blrong du siksana, yapende nom daww de ta walri yai bambude siksana yande mutse seide pende debui pga. ¹⁰Ndetang sanase nga tikde penemtuide mie syup nomde ndene blrong dong eide sogotde wisi dakum mse, ndene tenduise timde bui maine dgutde lremoi nde kalrik sanase no nde kaika maine pui demtim. ¹¹Ndese pende ide yamse nga deuw smutde bingde pnade wisidakom tantbe sru ndenom eide kaika desik sana. (Tuituing Tikde Nommit Walri Mot Kbalri Yana Warli Sikse Talrangde)¹²Nomse, kwasige ei nga mota kitne lruk daku numbut nendi mota teme demduita, ndetangse nga walri sam kebalri plrok de ndese nga lruk dem kuimde nde kiki blrong du nom kalrik the, kabe lruk demtuim nga. ¹³Aka-sat, dem-debu, nga kwa duing pende nga kabe lruk demduim ya. kado nomba, mini tendui yande plrok dem kekuide: Nga kaide sana yande nde ngamde tatong yeuw sana kabe ndene ngamde sensyup dong kokde ndenom sne sana yande nde mie ku sne. ¹⁴Ngase mine ndesne kunalra kutuik de ndenom kitsruk tik denang, yande nom talrang de walri yana sana lre walri yai bambude sikse nde mailre du kiki blrong maine. ¹⁵Kising-a yomnang yande yatime de kunalra duing siksana tmung sanalre. Walri yai bambude no kadoya telreng dadom nombei sigenom pende yomnana. ¹⁶Nomse nde tmung ei, kising ka yomnang semo walri sana tangse nombeide sige tanang daww nomsnano. ¹⁷Aka-sat meijoop yap dem-debui, sekekeng ngamde makane ndene nueise lruik nombei mini dunana sruki-sruki yande nomtbew walri tanang sana nombei maka kitsam yande komnang dengam nang siksana ta tanang. ¹⁸Ndese, kado matase sru yangde walri nde sikse nu sop sru kwe swuitdenom dine tgak de sana kiki blrongdu. Tang mini ne, nga mota tendui kit numbut pen nomsne ndene sowo sek pendasyude nga pendenang tantbe nombei im membu. ¹⁹Ide yamsana walri nomnang yapende yamse sap denang yandese kumapde kit kokong nomnang de yande nom tungweng nomnang de nana. Ndene sek klrum nomnang yapende nom kitsam mini-mini yande meusut. Kunalra nomnangde ndetbe pende mini-mini kumap ne rede. (Balrang lrede)²⁰Kado ya nomtbew, tang yomde pendenom nde walri yana sip sana lrede, nde kandene yomnang nombei didesing de debui yakai bungse-bungde walrong se rlui-rluikde, yande nom yai namasedu kiki blrong sne. ²¹No kadoya iwot sensyup tim maisobu butuimde yamnang rlemoide tendui snsuyo nombei sensyup tim maiblrong ei dese, Nombei blrong dong eide yande, kiki blrong dong ei srakde kbe singde ngetendui kit ut su-su bu uitde nom sna-na kabe.

Chapter 4

(Debui Ndene Kunara Tenduise Remoi Denang Se Numbut Rlom Tikde) ¹Ndenom sanose, ngalre krum denano ndene kunara debui maire duingde, yande debui yakai ey, remoi ndene ngare debui bebangde, iram maine dong ey se usi-rak. ²Ngare bambuse uwan dong Euodia ndene Sinthike nom tebe wari tendui dese remoi denang Iram maine seknok. ³Ki Pende nang nano-a krum se teba nom nang tendu yamse ngambei kebari dong eyde mo sumut dowo daune duing detangse, pepen krong denang tendui yamse Klemens nang ey. Ndene ngamde andua siyap kebari tendui dene susumut de, mini kado tebe sui-suing nangmo krik-sing kik sam maine.⁴ Debui yakai ey kune woine se kokonok-rak iram maine, tantebe using ketuide, yakaiey se ko ko nok-rak. ⁵Nuey kah, komde debui maro-maro sana ki-sru getendui re na snum, iram mo danggu. ⁶Sano-sano katik krong denang debui metepey kuatra, no, dewi maine pende katik kunara duing getendui-a kiwati iram sene se using, kiwak iram kit tik dau ! ⁷Nge gam yakai kiwari sik sana rende nde dong bambu dega re sunung ey debui yew-ey kado knock ndene komde kunara kiki mabrong maine. ⁸Yam ne, brong duyap getendui sepe eyde getendui maibrong motik de-a, nudi sano, getendui debui kraut nano, getendui nu rlam nano, dause using denang sano-a, getendui kunara mo sugu de, getendui ndenom nano-a se dui-duing. ⁹Sano-a komnang re mo pong de, kitse ruk, tasing ndene ngam sikse sepong, getendui nde nomba se poplok, ndenomse kiwari nge-ngam yakai yambu komnang sene kado-a kinsing. Yakai Yakai Komnang Sene Kado-a Kinsing(Filipi Sana Ki-Sru Debui Re Yan De Sene Kit Tik Dau Using De) ¹⁰Pendasui de nga nenem yakai bambu iram mai nane tangse, yamne komnang tantebe ngamsene nu kabe tik, tanangse, maning dene komnang ngam sene nu nde nom-nang sana-a kua. ¹¹Nde kalik pende kit ut kua dese nga kua nde nang sano nga mo nguok tebe sensuip yew knock denang nga mo mlay-wa. ¹²Kit ut kua dese kokonok denang nga mosunum, kit ut mata sano nga mo sunum tebe, wari kande kalik de mai rede, wari diding maisana mo nguok tebe getendui mo tra kui debui dasing de; smi dawing de ndene drang mata sano; drang kuadenang. ¹³Ngare susumut krong de iram brong-de dong ngam rene tikde. ¹⁴No, kit kebari daude mo sumut (No, kit sam daude mo Sumut) Komnang re, ngam de tim debui komnangre mo beseng. ¹⁵Komnang mo sunum , brong duyap Filipi sana mine dega (Minano) dowo dau se pepen krong de nano, ndene Makedonia buep de barang nendire, map brong yap mini rede tim debui nde karik yakua beseng ngam beide yande, wai-wai krum tik denong no, komnang-a kabe-a ! ¹⁶Tanangse, woi nde nom nano yana bambude Tesalonika se, komnangre kit tik ngam nano se motik de kinsing ge tendui bambuse. ¹⁷Seduing, kit tik nde nomse nga kua uwet, no nga uwetde di dong bambuse remoi denang-a mata degase dugongse. ¹⁸Komnang rede duogetendui dewe ngare motik kabe, ndene miniey nga motik kabe ngare duiduing de, kit ut komnang tikde kinsing de Epafroditus barangre, komnang rede kittik ndenom kiwari iram sense motik kiki tunggu demsing de no yakay bambu. ¹⁹Ngamde kiwari re komnang wari denang sana nomde kit ut getendui mata sanone pong dene yande brong ey mo-de, kiki maibrong maine. ²⁰YangKiwari iram yomde yai, nomde sui-a barang sene snangse sewiwising, tanang (sege)²¹Yepepen ngamre dau brong duyap sepen krong ngarededau, brong duyap kiki maibrong mai sano nano, dau komnang nano brong duyap sepen krong ngarededau, brong duyap kiki maibrong mai sano nano, dau komnang nano brong duyap debui re kekeng de nano yando tendui-yamse ngambei pendese. ²²kit tik krum iram kiki maibrong sanore komde waglo yew kado-a kokonok. ²³Kit tik krum iram kiki maibrong sanore komde waglo yew kedo-a kokonok.

Philemon

Chapter 1

¹Kit dau Paulus lrede, maibrlong du tang se kwaggwiu mai ne sru tendui du btuib de, nbe ne Timotius lre de, andwasi debui iku tendui de, Pilemon seni andwa, ndene adwasiap. kit mot nde ngamnang lre kit dau smut de; ²Nde nom ne apfia snana, yomde andwa, nde ne Arkipus nana, andwasi kit kbali nom se usei de, nde ne ibe blrung klraja tendui am se knock de komde yamai ne. ³kom nde ing yai lre bit de, yomde yai ndene dutrang lred. (Kit Klrum Dau Debui Iku Nde Kit Klru Pilemon Lre De)⁴Galre kune woi ne walrong luik de walri yai sene Dewi nde nom ngam nde debui mai lre ngu nwok de, ⁵Nde nom nga tasing kit titik de bui iku mai ne ngamde kpu malblrlong du mai sene maibrlong klara ud nde nom ki sru ibe balrang sene. ⁶Nga Dewi wsingde klaija tendui dene knock de maka dau de se lromoi de kunalra ing ei je se lmoi de maka dau de yom nang mai sana kiki nom kpu. ⁷Nga ne nem yakai, mai lre rlerei kaboi mai ne nom ne ngam de debui mai swdi datum konide krumtang se.(Paulus De Duduing Wandong De Onesimus Se.⁸Dekalrik de, nde nom sanase ngam de dubuing babu maibrlong

mai se nom ne pnde komnang wabui king nang sana kana sring smut demdi se,⁹ Denom klrum se, de tangse nga tange kabe wandong komse ne. nga, Paulus.¹⁰ Sru age lromoi datude kwanggui mai ne btuib de kiki mailrong tang se. komsene wanddong de ngamde du tang se, Onesimus, nde nom walrong tgu de nga kwangui mai sana ne,¹¹ Yang tiamung de kwa time, ndese pnda sui de ngalre duing de kabe lromoi datum ko ndese nga pndese dau.¹² Nga wabiu kabe king tu, de bui king du tantbe kom mai sene.¹³ Nde nom nom de tanang ngale nglring nang gambei knok hang nde wai sagi se nga kabe bit kit mot sru se nde daiku nga kwanggui mai sana ne mambut pen sana se.¹⁴ Nbut tenduiyamse kwa knok ndesanase kit sam mni mni plok komne kwatasing dene ndese kit kbalri dau de pnde ya plrok klrem di, ngam de dubuling tangse.¹⁵ Nde yatong se Onesimus namboi nabai kutbot pnde maine tantbe ne lruik ke kndi,¹⁶ nde nom sana se no wabi king sruse kwa tebit no iwot sru banom kalrik sanase tebit-A tum nde sanase anbwasi dau se tebit latum ngam kpu sgwong kwa nde ko nom the, kom de senisup tim nana walri dumai nana.¹⁷ Nde sanase lmoi datumde, waise tebit atumde nga waise kbalri sru se lmoi datui Onesimus kit se lruk kolre nga lrungk de kalrik.¹⁸ Nde tebe kit watu mo smut kom nana kit waisagi waiwai kwa iwot, tim debui nde nom iwot de waise ngam sene nglrung.¹⁹ Nga, Paulus, ngam de kit lre sam pnde klrik de, ngalre nu som tong dalru de tang wsiukwa waisagi nom ngam nana, yande komnde walri btui de.²⁰ Sge, andawasi sop nwei ya ko walri mai ne bweb satu nga klrum dau de komsanalre de kabe tik tu.debui pelri kik walri maine.²¹ Ngam de debui pelri tang se ko keng duduk nga sam kabe klrik kom sene, nga mo snum datu komnang ne katui ei kadd tik nga lre wandong de ei. namboinya,²² Dgu nendi bweb ngam nana yande tang se nga dong kado kok kom de dewiu tang se, nga tantebe kado telreng kom sene (Kit Tik Yam Sana)²³ Efrata, ngam de andwasi kwanggui mai sana kwangui tindui de mai se mai bolrong du kiki tang se, kit tik dau telreng de kom sene,²⁴ Nde tbe kalrik se Marku Aristarkhus, Demas, nom ne Lukas, andwa-andwa kit mot-kitmot ngamde.²⁵ Ing bit walri du lre de, mai blrong du kiki, ing bit de kom balrang sene.

1 Peter

Chapter 1

(Dau Petrus Re Using De) ¹Petrus rede, kiki maibrong de kit motse kumap pende barang nanose, sip kuande suep rak de ki-sru kalik komnang kabe, yande map Pontius gentendui, Galatia, Kapadokia, Asia sunggai de, ndene Bitinia. ²Mine dega se duing dene kiwari yaire mo kwoi dakom nde brong duyap teguop denang sana ki war iwgrore kabe poprok nde wari tugu denang kekeng duk maire kiki maibrong sene nde nomde ki brumde, yang, kit tik krum, ndene nge ngam yakai ey tong kua de kom barang se kabe! (ri-ri)³I anang, ki wari yai nde yomde iram kiki mai brong sik sana rede nomde inyit kabe, yande, nomde kit tik krum bambu dega-de sikse, seduing, kiki maibrong kaika de, tanlebe ngrong de tongse dui-duing bubung ey yande sru kaikade mai sik sanarede. ⁴Yande snang drang yomne tik denangse, nde nom ya kwa sap, ya kwa buin, yakwa kuwok, yaknde kiki yana maine kado mota. ⁵Yande, komnang brong dong kiki dere yew ey knok dere debui re kekengde tangse suswoising de ja sene teleng sano ku yam sanone.⁶Ku nde nom nano komnang debui yakai bambu dega re kado-a yatra, se snum ku tobob pende mai nano, komnangde kekeng yatnang denang debui iseng, kep kalong ey menisam sano kado ya tugu. ⁷Seduing, Emas nomba brong knip denang tuguop de pung sana kipre kadoaruk nde kalik kip kalong tugu dere, komnang de kekeng sege kado-a pung tebe. Yang, iram kiki ne debui re komnang kekeng-de brong bambu dega iram kikide pung de yiwey yakai ey.⁸Yang, nomba maning kua pong de iram brong nano komnangde krum kado, no iram brong nano debui re mo kengde yakai sogongse, ndene wari brong rom rede kua pepende gabe tetra. ⁹Ku nde nom ne kado-a sunum yande komde wali nore kado-a suswoi sing. ¹⁰Mine degese suswoi tap pende, Nabi nangre mopen ey kom yonde kit tik krum ko kom kupu sana nde nom mo pong ey kom ndene mo sunum rak dau-dau tanangse.¹¹Nomnang snum sanose tang-tang kado uwet nangse pepen, kaning-se (Konde yamung) kunde nom ya remoi-a dum? Wagro pega re nde nom kado nom-nang de debui maise nore mine-mine mopen-pen ey ka kom riki pega re tra denang kip kalong, nde iseng ey. Ndenom barang nendi re mai brong bambu dega-de kado kinsing.¹²Nabi-nabi nangre mopong kom, nom nangre usei nde nom nang de sesuip sogong nano se kwa poprok kado, nde komnang manose poprok de dui-duing pen nom pendasuide komdeong re nde snang yana (Kiki Yana) sik yana mo kuwoide, dui-duing pendenom Malaikat (klum tabang klaut) Nang tasing se. (pongse dui-duing)(Wari teguopse, knok denang de talang de)¹³Nde nom sana komnang debui re se usi-rak ndene wenggeng ey (Nging-gringey) Se knok tebe bubung dui-duing komde getendui dui ey nde mai senese kuituik, yande kit tik krum santum. Komnang ne kado-a tik, yande kiki maibrong ku ndenam jane kado-a teleng.¹⁴Brong duyap ke-keng ey de kalik,, no maning kua snum dene dui duing buit (Sensuip timde) ruk dere tanlebe komnang kua dung-ngong,¹⁵No, Kunara ey debui teguop se, see, ki wali yai komse talang de kalik yande tuguop.

¹⁶Yang wari sam aine mo klik, nga tuguop kabe, tuguop tebese komnang se! ¹⁷Ndene kom, re yaise mo talang, yande, ki-sru getendui nano ki sebui tang ey yakwa preng, nomde-nomde kitsam sikse pong-de kado-a tik.¹⁸Mo snum de sikse, yomnang wali krapa sana rede kit tanggang mo pret-rak kabe yande bahu asi nanre tikde (buepde) nde kit ut waruk denang sana kua emas, perak kalik se. ¹⁹Yande, kiki mai brong de king sege domba dai sensuip kua waruk de king, kong kua tebade.²⁰Kumap maning kua smut ndene, wari pega mine mo kuwoi, waise pendasuide ku yam sana-ne, yom nang wari denangse nom jasene mo pung kabe. ²¹Nom rede tangse, debui yang dese kabe mo remoi komnang kiwari yaine, yande kiki mani re tamlebebe sru kaika mai sik sanan rede kabe ngrong-sing, ndene kiki manire kom nang sene brong bambu de kabe tik. Nde nomse komnang de debui kekeng duk-ey bubung dui duing yande kiki mani maise.²²Komnang waritap sege-ey dene debui re kekeng-de tangse, komnang debui teguop se mo pung dese krum wai-wai brong duyop nano kado teleng kinsing-rak kah wai-wai krum tanang-tanang se debui kraut ne. ²³Seduing, komnang wari inim mai sene tantebé mo wawi kabe, sruki waruk denang dong re yakwkwa remoi, ne kua waruk de kiki wari mo wari de nde snang kado dedesing.²⁴Sam klaut re using-de, gentendui-gentendui waride yande nuen kalik se ndene, nonde brong nang nuen pu pung kalik, nuen kuwok de ne pupung kune kado net. ²⁵Wari numbut-a snang tong kua tong de kado, ndene, warinun but ndenom dowo tuguop, nde komnang sene mo pepen kado.

Chapter 2

(Walri Dmu Yapende Ndene Tang Dmu Klraut Yapende)¹ Nde tangse pene se tga ngetendui debui bete, ngetendui yateimu rwe, ngetendui nujang suk nanglrong, ngetendui swalra ri-r, ndene ngetendui nde kalrik numbut klrama kukweb de.² Nomsedu kepu yande demening kwui tuik de kalriksese, komnang de dui-duing kunarla bu ming walribu suo sana kalrik tananse klraut kong kwa tbade nombei pende komnang twuip pung de debui maine walri tap yanside komnang kma kselri denang sana.³ Ndese komnang motakeng tanang-tanangse tra klremdide tanangse yai bambude na dauw.⁴ Kamde yamung komnang plrom knetinde kiki blrong du mut nanamo, walri dumu yande tegetde nomnang sru-ki lre, nemba yande mo kwoi de walri yai bambude nore nde ne tanangse sige ei pende yam nang nana se.⁵ Komnang nomtbe kalrik dmu-dmu walri, yapende klrik de mo remoi yamal klraut tendui de se, (Imamat pende klraut dese) Ndese nomne kit kong denang kit-tik-tik deuw dauwde yandese walri yai bambude no yang ndene kiki blrong du ei nana nomtbe.⁶ Nde tangse sam klaraut lre witimde (wisingde), pong klrem neti ka, ngalre buep datude dmu tendui pende yana sion ne, dumu ten dui de dmu trui yande ngalre kowoide kado ndene dmu ndenom nomde syui balrang tanang se kado, sru mini dai kalrikde nang yande dumu ndenomne kit mokong datom no walri dmu nom kado snum ndene no kadoya kwa meu sut kwa.⁷ Ndetangse, dumu yande blrong sige ei nde komnang nana yandese kitse kokong bambuse dumu nom nana, nomba nde yande kit kokong kwande,⁸ "Dumu yande sru-ki tengetde yamal, kbalri srulre, yande dmu iwotde dumu yamah mut seide nangse kado remoi.⁹ Ndene no remoide," Dumu tenduide dumu-dmu sensyup tim nana, ndene dmu ip kanok yande nolre de smutde sru kado pui demdim,"Nomnang dumu kanok noldere kado puem sana timne, nomnang kwa kengde susu-bu kwa wuitde pende walri dmu klraut nom nana. Yapende tap dauwde walri yai bambude nolretgadi mo degok dakomde yomnang namse kabe.¹⁰ Ndese, komnang pendetang yandemo kowoide, tang (Imamat) Yande tang yang kambui du ikui blrungde yandenom klraut dauwde, ibe blrung walri yaibambude lre mokowoide kado ndenomse komnang tikde lromse ijokde kit sam-kitsam dauwde nolre tereng denom. Yande nomse mo talrang komnang mo purlep nde ku-kusyui maisana lre dukde kabe waise maiblrong sangrangde irop-sing dene kabekeng.¹¹ Piyammungde, komnang waise nomde srukwa kowoi nomdesru kikwa wising nomde klrum kamang nde no walri yai bambude ibe blrung se kwawising, nomba pendasyudue komnang waise iwotde kabe kowoi nomde ibe blrung se pende walri yai bambude nolre.

Piyamungde, komnang kwa tik klremki nomde gwalra klrum, nomba pendasyuide komnang mo lruik de motatik nomde ngawalra klrum walri yai bambude no lrede.(Yambu: Tap Mesi Walri Dauw De Yande Syui Iwai Tik Denang Walri Yai Nom Nana)¹² Aka-sat yap, dem-debui pende ngamde klrum maise, ngam de duiduing nomnang numbut ro-lrom nomnang nana detbe kalrik nomnang sru ki yapende konde tuimde naboi-namboinya ndene nomnang swalra kwon yama keiku kwande siksanatang pende ku-map nde nom siksana kabe tade tuim nde siksana dui-duing sensyup timde ku-map yande palra sangwui kabe pende yomnang de debui lrap yomde nana.

¹²Yeuw ei sekno komde kit kbalri yande dauw de nde kombeide sru-ki yande maning kwa keng de walri dauwde nana ndese kadoya nomnang lre paide nomnang numbut repweide komnang nana waise numbut se iwot de sru-kise wetlrem dim waise paitbe de kado wui lrem duim kitsam klapa dese puplrok de sru-kiwa, sanatim yande, nomnang pnetuimde komnang yapende kit kbalri daw dese puplrok detang sanase, komnang yeuw dauw semo koko lrang de kit kong ei walri yai bambude nana yanside ku kado, ya walri bung klremdi teyamse walri du nombei.(Kitei Sekong Yai Dewem Srunana)¹³ Yai bambude nomtangse, susubu seuit pende kebalri daa pemerintah (Omlrentah) Yande mota bit / telrengde sru-ki lre, nomtbe pende yang kambui kit nat nana (Raja) nendi ngek sru dewem yang kambui balrang sana.¹⁴ Nde kwande ndese pende Gubernur yande terleng mo dewem sru lre nomne timdebui tangang degok denang nomnang kip-kalrong klapase puplrok de nde nomne nomnang im kau ui smut dalrumde yapende sru-ki sru-ki yaned kitsam dauw de se puplrok de nana.¹⁵ Nde nomtangse, nde kalrik mo kunaalra duing walri yai bambude: Nomde kit samsan dauwde, komnang snum klremdi kwa snum denom yande sru-ki-sru-ki puplruh sana.¹⁶ Walri tap dauwde nekeng de sru-ki yande nomnang mokeng de sru-ki kitsam sukkwande kitmo buep, nde nomse yande debui ei kwabangnga kitmo buep kit klapa siksana yandenom, ndese yeuw eise komde walri dauwde ndenomse knendi eise nde kip-kalrong nom ka-a denang keisne.¹⁷ Kitsekong sru-ki mini nana ngetendui. Kit klrum eise aka-sat, dem tebui walri debui pga tendui denana, meteb eise tra walri yai bambule nana, ndene kit ei sekong the sru dewem nana.(Tim debui kip kalrong kiki blrong rle srangde yomnang nu trude kusut walri dauw dene keng)¹⁸ Kipbu kit smut, kip bukit smut, susu busewuit komde sru yangkambui nana nombei ngetendui kit sekokong. Nde the nomsung wonga kwa yande nomnang kitsam dauwde sepuplrok de nom the kit sekong sruki swot swot malro-malro nana, nde the nomnang yande kit sam sukkwande se puplrok de nana de nana nom the kitsekong.¹⁹ Ndese, nde nom the debui tendui setik-kit titik wai-wai yomde walri klrum yomde debui maine plrok kado walri yai bambude nolre mota ngwok, tendui-tendui sru mota nenglrik datom

nomde debui maine no kit mota lrik datom dauwde nomata snum walri ndenom walri dauw denom maning kwa snum de maning kwa ngwok dauwde nomde debui walri mainana.²⁰ Ndese, sana kalrik ko to-a ya tra / temsing ndene nombei komnang kit demung wai kwa Plri komnang tom ase temsing kit dmung srumin lre mo plride yande sru-ki nde kalrik de nomnana kitsam sruki kit kong kba mlring se puplrok de? Kado ndetang sanase, yolrem neng lrik dauw denom yomnang pende kabe mo keng kiki blrong tim debui slrak datomde yomde kong kha mlring tangse ndese yomnang sekeng nomde kusut minanane, ndenom sanase yomokeng kiki blrom nomne yomnang kado yanik walri yai bambude nomde mie kune.²¹ Ndese, nde yandenom komnang mota tarlang, kiki blrong tangse no yande mo tim debui motrade yomnaung tangse ndenom kusut nangka lrikse yomnang ndenom nekeng denang sana ndese komnang sekeng nomde mesl, sip tbene.²² Kiki blrong no kong kba mlring kwa plrok dakom, nomne yatei murwe kamangse nomde lrommai sana.²³ Kamse nomnana maisobu sowop demtuim, no kiki blrong du wai kwaton slratom yande nomnang lre maisobu swom remtuimde; Kamse no kiki blrong du timdebui kabe srak datom, no kiki blrongdu sangwui wai kwa, nomba titde raah datom nomde sensyup tim yande walri yai yambude sne yande nolre kadoya wai tim debui telreng dauwse.²⁴ Kiki blrong du no tbuik lre mo ngamung datom kong kba mlring yomnang de sensyup sana rede nde dine motgak nde nomtangse yomnang kaikade kitsam kong kba mlring tangse, ndese walri pende dauwdene sekeng de yose kma natom. Nomse inggong yau lrat kwai nolre mo yasung datom, nomne komnang kwainom kabe yasung.²⁵ Piyamungde, komnang (Domba-Domba) Manai klraut manai klraut kalrik yande tong-kwatong de ku-kdik demaise, nomba pendasyude komnang kabe mo plrem klremti nommutne penda yang kambui klreui ndene yawu (yeuw) Yomde debui pga (Kwaise klrikde) no yai kiki blrong kabe.

Chapter 3

(Yambu: Maka Ngetendui Mengki-Mengkiyap Nana Ndene Ndetbe Meisru Yap Nana) ¹Nde the kalrik pendenom komnang, hai mengki-mengki yap susubu se kit nom nang komnang de mei sru yapnana. Ndenom, sanase komnang mengki yap ngetendui maka-maka komnang lre yande kit kwakonge meisru yap nana, yande tendui yam the kado komnang kit yakwa ong the kado walri sam numbut mang walri yai bambude nolrede nana de tangse komnangde mei sru yap kadoya kit nat remduim komnang mengkiyap de kunara kitsam dawdew siksana yamse numbut-numbut pen komnang mengki yap rede tangsikse. ²Ndese nomnang penemremtuimde dawdew the ta yomnang mengki yap lre susubu uit de mei sruyap nana nom. ³Kwa kengbe, yo mengki yap ngetendui kwa smut sensyup srem kit mesih watbang dmu yanggu mung rede be yomnan ngetendui mengki yap ine nomse kitsam kwoi yande ja nowong siksana kado, nde kalrik the mundui plra srem watbang de dmu yangga mung rede, nde tebe amblre kba (Disyup) Yande dlrang bambu-bambude lre kwa ijokbe. ⁴Nde nomtang sanase iwotde waise, komnang mengki yap ngetendui debui maisik sana debui walri pga srem-a seremoi komnang de debui mai nana, yande nomse komnang mengki yapde debui walri pgamai srem yande yakwa kwok, yande walri umme sik sana kado yande nom malro suwot ndene abam eide se-se. Yande nom tanangse komnang mengki yapde sui bambu dga se nomne balrang se nde walri yai bambude nomde nu kunana. ⁵Nde nomtangse, ngetendui mengki-mengki yapse debui klraut sese yande mengki-mengki piyamungde kalrik, yande nomnang de debui tendui tikde nomnang walri yau bambu dene, nomnang de debui mai srem; yande tanangse su-su bu ei uit remdem kuim nomnangde meisru yap nana. ⁶Yandenom, kit sam dawdew ngana sara lre su-su bu uit de kakumde yande babu Abraham nana, ndene nolre yai Abraham nomse talrang de kakumde yaise twamse; Ndese komnang yapende mengki-mengki yap pende duyap kuyap ngana sarade kunarla daude ne sekeng ndene komnang mengkiyap nengkiyap kitsam dawdew yase puplrok yande komnangde debuimai utep kwa trabe komnang kitsam dawdew nomba sekit lruk. ⁷Nde nom kalrik the se komnang, hai meisru-meisru yap, walri tendui yamse seknok mengkiyap ei komnangde nombei bambuse klrum duiduingse sana tangse nomnang mengki yap dangki yande tanangse malro-malra sana. Kitei sekong nomnang mengkiyap nana tendui yaim kalrikse nomnang nde kittelreng nang ngwa lra klrum tik denang sana kom namung du meisru mengki walri yamah dengan put mainana, ndenom tangsanase komnang be deuw-deuw morup ya kwa tong.(Tim Debui Bambude Trade Kitsam Dauw De Plrokde Sik Sana Kabe) ⁸Nde nom tangse, ngetendui komnang kit selrik kitsam dawdew denom kunalr tendui yamse, ngawalra klrum, klrum ei aka-sat, menjob yapnana, debui yande swot-ei malro-malrose, ndene debui iwa-iwa eise. ⁹Kitwai kwa tungwo kip kalrong du mini nana nombei kip kalrong the ei nde the kit yam kwabop-kit yambop the ei. Waise iwotde, debui klrum korle wai-a, seterleng ya pende nom sanase komnang mota tarlang korle wai-a - seterleng ya pende nomsanase komnang de numbut kit kittereng denang sana kado walri klrumse komnangde walri kma besing denang sano. Walri du mut nana yanside. ¹⁰Nde nom walri sam klraut mo wising. "Kitsam sukkwande nalre debuimo tik datom de, nomne duiduing mo penemtim kadoya ku-ku yande da uwde, nde debui pelri eise, mai blrop nomde, kip kalrong sik sana lrede, ndene lrom sup nomde yatei murwe bambude siksana lrede. ¹¹No Nom the keisneseka nomde sensyup yande kip kalrong siksana lrede ndene kit sam dawdew-ya se poplrok. Nomde kitsam dawdew a, sewiwet klrong kising tap mesih abam sana-a, ndene se uswei kbalri ndenom ba dawdew. ¹²Nde tangse, nangrlong yai bambude nu kutuikde bubungde sru-ki yande dawdew ne, ndene nomde kning mainana tasing dedimde nangsana deuw-deuw sru-ki yande kit dawdew dese poplrok dene kado nomse nomde maiblrong sanggrang denang sru-ki yande kit kbalri sukkwande kip kalrong eidese poplrok denanase, kado,waima kalrong the motade kimpi yamung dene kado. ¹³Nolre yapende kitsam kip ei kalrong eide smut demtim mo momba komnang lre kitsam dawdew yasewai setet rleng sru-ki yande komnang ne kitsam kip kalring se teileng de nom nana wai dawdew de-a seterleng the yandese komnang woi walri kado ya bung klrem di, nde nomne komnang woi su-sutde kwano walride yamah nongwong balrang rle de woi yanggu de nomkadoya penem klremdi-a. ¹⁴Ndenom, sanase komnang sesrak the timdebui bambude ndenom sana tangse yande nom timdebui bambude yande yomnang dawdese remoi dalrum denang sanakado, klrumse yalremoi yomde walre maine. Kwa metep nden tui-tuing kwatra yande sru-ki tim debui bambude yomnang ne terengde demtuimdenana." ¹⁵Yande nomse, klrum klraut kiki blrong nom kalrikse sededesing yai bambude nom yomnangde debui mainana! Wengeng ei sedesing yande yomnang numbut wai tgwodenang wai wadenang sana yande sru mini nana the dai numbut pen walri kitsam daude yomnang lre puplrokde yomde walri mainana kabe manidedesingde. ¹⁶Nomba iwo plrokka nde nombei malro ei swot-swot se ndene kit ei kong, yamse debui kba klraut maine king yande numbut sukkwande komse wui ne lrum demo, sru yande numbut klrama eide sebuep, komba walri yande dawdew nde ko kiki blrong du nommaise nde sru numbut klrama eide no kadoya remoi mesuit kadotra. ¹⁷Nde nomse, dawdew-wa walri dawdew ne kengde tim denui bambu dga, yandese yandenom

tanangse walri yai nomde dui-duing, yolre tim debui bambude srak de koklrong de kit sam dauw kwande tangse yande mo walruk kado yomde walri pende.¹⁸Ndeno tangsanase kiki blrong du nomtbe mo timde bui bambude mosrak dakom yomnang de kong-kong kbamlring tangse, datendui tenduise nge tendui sru-kide, yande tanangsana kaikade nomne yande dauw kwande'ndenom tang nolre yo wawuide yomnang kabe kma ngatom pendewalri yai bambude mutde, mota bat remkuim nde tgak dine yande nomriib sensyup timde dui-duing tangse, nomba kiki blrong mota walri dakom nomde ikui nde walri umme mosonggot tantbe.¹⁹Yande walri umme mainana, no nomtbe mo klrong ndene plrok dekekim numbut mang king yande kwasep-kwasep nde kwangwui maisana.²⁰Yande nomnang nde piyamungde nomde numbut mangne kwa kengde nde swalra kwon denom walri yai nana kit kokong kwa nomba no debui iwa iwaei bungde kakom nomnang se pende sai yanggui piyamung de Nuh de, nde tmung ei nomse bubung de kalrik Nuh baii (sabo) klrik dekakom yande balrang sabo (baii) nom tangse, nanglrik sidai-a-wa, yande 8 sru kit nendi-kit nendise bonup nanglrik si sungwong a, yande walri dakum de bu lratang timinawat lre nggwui lruk dakumde yamung nana.²¹Bu lratang bah yandenom kusut kalrik busekuituikde yande pendasyu de kabemo su swoi datum yomnang nana, bulre kuituikde yande pedasyu de kabe mo su swoi datum yomnang nana. Bulre kuituikde sru-ki nde the kwaduing yapende yomde kong bu rluik denang yomde sensyup timsik sana kwakado, nom nde kalrik sekado yomde deuw walrong ruik denang sana walriyai nonu tikde yomde duiduing tendui debui se-se debui klraut ne, ndenom balrang lre dese tenduyamse kadaya debui ikui sogot du kiki blrong ei.²²Yandese kiki blrong du nde pendasyude mo bege datom balrang sne walri yanane ndene kada de kwem smeい kit nendise walri yai nombei; ndese ngetendui dai kepu, nomde omlentah (pemerintah) ndene ngetendu dewem sru su-su bu kadoya wuit deduim nde yanside kiki blrong du nomne.

Chapter 4

(Walri inim Yande Bubun Umme)¹ Remoide, sanasikse kiki blrong du no mota tim debui bambude sarakda komde pende yomde sensyuip timde kong kba mlring sik sana tangse, wenggeng eise komnang dong palra debui maitbe kwai seklik nde ei kunalra yande setendui yamse, sana tangse sru yande mota tim debui ei srak no motra kado yande tim debui-bambude nom yande yomnangde kong kbamlring plrok desanase.² Nde sugu tap mesih mainana walri tbot bungde ketui pende ku-mapa nano, nga kwa keng the duiduing sensyuip tim nana, nde sgu nomba dauw tap duiduing walri yai bambudea-be.³ Nde tangse, yamta minana tap mesih ku ngamde yande plrakde kakude maka-maka sru-ki yande walri yai bambude nomde miesyup, kwa sunum de kalrik sana; Walri tap mesih yande kit walruk klrapa mailre wetdem kekuide, bu yane mailre, warlop maire bu nambu-bu nambu mailre, ndene kit kokongse dine-dmu-ne yande tanangse bambu dgase kukuimde sige (Sak kokde sigese)⁴ Pendasyude, nomnang sige ei supde remtuimde mo snum demtuim tanang komnang kwa ta keng pendemainana kit watui birim yande nomnang Lre plrok de kakumde, ndetangse yande, nomnang Lre numbut sukkwande kado wising remtuim komnang sene.⁵ Kado the ta, nomnang kado ngu swng de wa remduim pende walri yai bambude yande nolre kadoya rikiuk dalrom sru yande maning walride nukiki sana ei ndene yande mo kaikade eipende kitkbali ku-kuimde se smut rem ketuimde nana kabe.⁶ Ndemon yatongse kabeta, walrisam klraut pepew klrong sru-ki yande pendasyu de mota kaide nana nde sguta nomba nomnang mo rikiukde pende ku-mapne kabe wakolre usweide ndenom maka sensyuip timnana, nomba nomnang walri bungrem kekuimde walri umme tangse duei duing walri yai bambudene.(Kit-ti-tik Walri Pega Dauwse Puplrok Denang)⁷ Ide yamsana sikse ngetendui kit ut motbot datum, nde tangse kabe yeuw eise ndene wengeng-wengengse selruk kit nomne deuw eise.⁸ Nde balrang sana ngetendui yande, duingse-duingde klrum wai-waise nombei tanang-tanangse, sana tangse kit-ti-tik nolre dese matasekong kba mlring tmung kado sweep.⁹ Setetelreng iwa-iwa ei tendui ei nombei tmung sinana sugut ei kwa kokong.¹⁰ Nde tang sanase sru tendui-tendui mota lruk dem kuim walri pga denom, kitse lruk yande nomta nomnese ngwo-ngwok tendui de sikse nombei swalra kwom tmung nana pende kalrik numbut mang dauwde balrang siksana walri pga debui mai iwa-iwase-se pende walri yai bambude numbut mang siksana kabe.¹¹ Nalre mota pepen, dauw the nolre pepense numbut tang denom sru yande pepende numbut mang sam klraut walri yai bambude numbut pen kado, ndene nalre dauwse mota pepende / Ngwo-ngwokde nombei nom nana dong bambude yande walri yai nolre tit datomde kado nde tangse no kado ngetendui nom mainana remoi, walri yai sru ndenom nana kitdauw de kado wiu dalrom bubunse kiki blrong du, nomsanalre nom nana maiblrong ndenom blrong dong eide tong-kwatong de tanang amaise sige.(Tim Debui Kip Kalrong Iseng Ey Srak De)¹² Aka-sat meijap, dem-debui yande ngamde klrum maise, nabong ei kwa plring nde ei kip yatnang yande kikisingde nde komnang yatnang kwa ngwok denang, bu mini-mini tang yande kwatbe ta remoi kintimde komnang balrang sne.¹³ Nomse, debui yakai eo sana tangse komnang kengde tikde nde tmung maine tim debui kip kalrong nde kiki blrong du nde sgu tangse komnang nomtbe trade debui mai yakai ndene debui ibodai Lridese remoide pendeku sanggrang nomse telreng de kekimde.¹⁴ Debui iwa-iwase ndetbe komnang sui mopyamde ndetang kiki blrong du nomde syu sanase, ndese walri umme maiblrong nde walri yai maisik sana umme tbade nang sana nde komnang maisne.¹⁵ Nomba kado, kwa smut yande kombeide komnang yande timdebui kip iseng eide nom kalrik sana mo balrim, namdang, kongtong dekipka lrong iseng eide, nde the kalrik sru duui duing kit palrase sru minide klapa kitwai setongde.¹⁶ Nomba kado, sru mini dai kalrik sana nang yande tim debui kip iseng kalrong kalrik semata sarakde yande sru walri du ne mokeng dekado, no yakwa tra kado meusud ei, waise iwotde nomde debui walrongse rui ruikde walri yai bambudene ndetang sanase wa dekam numbut pende.¹⁷ Nomde ku yam kabe riki uk denang sring kado motik yamah degam walri yai bambude sikse, ndene, ndetbe riki uk denang sana walri yai yambu sikse tik denang yomnang sana lre kadaya tik, sana kalri walri sruki yande nomnang kwa kengde tangse yapende walri sam numbut walri yai rede nana ? Nde sanase nomnang syui kamangse.¹⁸ Ndese sru debui klraut malro-malro sana kikidik mainana kalrikse su-swoi se pung nang sana, sana kalrik se ya nombei de sru kip kalrong se puplrok ndene sru-ki kong kba mlring seplrok demtuimde¹⁹ Ndenom tangse kabe, buep de tinget nomnang yane tim debui kip kalrong iseng eidese sarakde kado kwoi dui-duing walri yai nolre nom nangde walri pga ei su-subu mouit, debui lrap yande kumam remoi dakomde debui pga ei malro-malrose, nomtangse kitsam deuwde mini-mini yande plrok de kakomde kitsam dauw de tanang.

Chapter 5

(Walri Yai De Undwo Ibo Yeuw Se Knok) ¹Ndetangse kabe, nom kalrik de kitmot the ndene nusom sana timdebui kip kalrong iseng eide kiki blrong du lre, ndeneno nom the kalrik se tim debui srak tbede Paulus nom sru yande kado mota keng titde srak tbede Paulus nom sru yande kado mota keng titde srak dakomde nomde timdebui nomkiti sana sanggrang mailre yande kabe mmo remoi, nga paulus kwom kit motde kit mot tmung snana yande kabe nde nomei komnang nana. ²Walri yaide undwo ibo yeuwse knok yande kado Paulus kommaise! Nde tangsanase kit Lrede yakwa plrong,ndese debui lre nomei, nde kalrik yande walri yai bambude debui dui duing ne yakwa plrok be pende sanalre drang bambude titdadu nang sana yande itsam sauw kwande, ndenom sanase debuide lre komnangse yang. ³Yakwa the kitlrede plrong sru dewem rede kalrik yande nomnang kitse kokong de nde mainana tang wisi ei yomnang wa denang, ndenomtangse remoi-a kit dawdwe nde pende andwa yapende kabe. ⁴Nomei nde tmung ei, ndenom bubungse kiki blrong ibe blrung de yang kambui bambude pu plra komnang kadoya wasei mlrai yakambui nana ndene maiblrong sanggrang, komnana yande kadoya kwa kwok. ⁵Nde tmung ei nomtbe komnang, yande komaning gwot senise, subuse wuit nde sru-ki yande sru sige nana, ndene debui dui-duing komnang ngetendui se knendi debui iwase, yande tendui-tendui sru yamse mini eide, ndetangse, walri yai bambude sangwui kado kong sru yande rirei kaboi eide, ndenom tangsanase nolre kiki blrong du rle tit dakomde nomde debui ikui blrong sangrang yapende sru yande debui iwa sanane. ⁶Nde nomtang sanase kabe, komnang de debui iwa-iwa sende walriyai bambude nomkit maise yande debui maise yande debui maise didesing de blrong deng eide, nde nomei nde tmung ei, nolre kado buep dalrom komnang ndekunana. ⁷Ndenom sne rungguita ngetendui debui rek-ruik eide pende walri yai sne nde nomse walri yai nolre yeuw knok dedadom komnang nana. ⁸Pelri ei seta klrem-meti ndene wengeng-wengeng se-se! Komde namdasana sru kwesyuit, wetde rlem duimde krong-kising de manai iseng eide kalrik yande numbut walrong ei kokong de, wetdem ngetemde sru smi sana yande no nggut denang sana. ⁹Dong wai eise nde kwesyut nana! Debui dmu se buituip walri pga maine komnang ndetangse snum denang tanang ngetendui ku-map yambune-yambune (Srинге-сringne), Aka-sa, dem-debui tendui de ngam nang nom the kabe mota srak demtui tim debui kip kalrong iseng eide bambudenom yande tanangse ngamnang mota tra the. ¹⁰Ndene, nomtbeta omnang tim debui timin nawat nde srakde nde tbe ku namboina kalrik sana, walri yaino yambu ngetendui kunalra maiblrong sangrang de maine norede yande tong -kwa tongde kiki blrong du nom maisne komnang nomnana su-su-bu kadoya kit'debui nanade, debui dong ei, ndene sogot dalrom de komnang. ¹¹Waise tanang nolre de tang sanase blrong dong dga eide kabe tong-kwatong de kabe, tanag (Amaise) Sige!(Yambu Ide Amai Sana Dauw Wisingde Srинг Kabe) ¹²Nga Paulus sam thot klrikde kabe komnang nana Silwanus balrang lre, yande nom ngalre pondemem kude nomkalrik aka-sat dem-debui debui pga tenduide yande kengduk eide. Ngam mainana duiduing kit ei kabe nat datu ndene numbut pen nangse ndene komnang ngamde debui maikba srem lre ngwokde yande kunalra dauw de tereng dakomde walri yai nolre, wisingse wiside nenade nom kwai wok klrikde yande nommaine. ¹³Aka-sat, dem-debui yomnang ya pende kabe nde yana Babilonase, yande nom the kwoide komnang kalrik sanakado, kbe singde waise deuw nom sene, ndene nomtbe Markus siksana, nomde namaso. ¹⁴Tikka wising ka deuw tendui-tendui sru nana mini the yande kado nde nomei kit klrum miiekwong setba. Abam tanangse gum, wauw lre komnang ngetendui saide kabe kiki blrong du nommaise, tanang (Amaise) Sige.